

Secundaire sexratio onder grote nestjongen van de Buizerd *Buteo buteo*

Rob G. Bijlsma

Veel ringers van roofvogels maken alleen bij Havik en Sperwer (die laatste trouwens pas vrij recent) en soms bij de kiekendieven en de Torenvalk een onderscheid naar sexe. Bij soorten als Wespendif, Buizerd en Boomvalk wordt er uitsluitend een ring om de poot geknepen en komt de vogel ongesext in de archieven van het Vogeltrekstation terecht. Dat is niet zo mooi. Bij soorten waarvan het geslacht wel wordt genoteerd, is namelijk gebleken dat er behoorlijke sexeverschillen bestaan in overlevingskansen, zwerf- en trekgedrag, leeftijd waarop voor het eerst tot broeden wordt overgegaan en habitat- en voedselkeus. Bovendien is bij enkele roofvogelsoorten gebleken dat er niet evenveel mannetjes als vrouwtjes uitvliegen (samenvatting in Tabel 2 in Newton 1979, zie verder ook de Ecologische Atlas). Het waarom hiervan is nog niet duidelijk, maar dat het om een toevalligheid zou gaan, is uitgesloten. Kortom, genoeg redenen om bij zoveel mogelijk roofvogelsoorten óók het geslacht van de nestjongen te bepalen. Hoe dat bij de Buizerd in zijn werk gaat, wordt elders uitgelegd. Hier wil ik enkele voorlopige resultaten vermelden.

Buizerdnesten werden vanaf 1990 systematisch gezocht op landgoed Berkenheuvel en in Boswachterij Smilde. Hierbij kreeg ik hulp van Maria Quist, Meindert Swart, Jan Swart en Jo Winter. De bedoeling was alle territoria, en daarbinnen alle nesten, op te sporen. Bij de gevonden nesten werden de jongen geringd door Jacob Mussche en Janco Mulder. De jonge Buizerds waren dan vaak nog te klein om het geslacht te kunnen bepalen. In later jaren werden de nesten daarom door mij frequenter gecontroleerd, vooral in de late nestjongenfase. In bijgaande tabel is dat duidelijk terug te vinden in het aantal gesexte nestjongen. Er zijn alleen nesten opgenomen indien alle jongen van een nest naar geslacht gedetermineerd konden worden. Voor die tijd was soms sterfte onder de jongen opgetreden (Bijlsma 1994), of waren één of enkele eieren niet uitgekomen. Vandaar dat hier van secundaire sexratio wordt gesproken.

Hoewel het materiaal nog zeer beperkt is, lijkt de geslachtsverhouding niet af te wijken van een 50-50-verhouding. Een nog kleinere steekproef is bekend uit Duitsland (Mebs 1964): 13 mannetjes op 13 vrouwtjes (11 nesten in Unterfranken in 1958-60). Voor zover mij bekend is dit ook de enige studie waar iets over de sexe van nestjonge Buizerds wordt vermeld.

Tabel 1. Secundaire sexratio onder nestjonge Buizerds (>30 dagen oud) in West-Drenthe.
Secondary sex ratio of well-grown (>30 days old) nestling Common Buzzards in West-Drenthe.

Jaar <i>Year</i>	Mannetje <i>Male</i>	Vrouwje <i>Female</i>	Aantal nesten <i>Number of nests</i>
1990	1	3	2
1991	2	1	2
1992	7	6	8
1993	15	13	13
1994	8	9	11
Totaal <i>Total</i>	33	32	36

Om de Nederlandse steekproef te vergroten, is het raadzaam nestjonge Buizerds in een laat stadium te ringen, liefst na levensdag 30 (maximaal gestrekte vleugel 210 mm of langer). Uiteraard moet het nestbezoek niet zo laat worden gebracht, dat de jongen voortijdig het nest verlaten. Mocht het ringbezoek vóór de dertigste levensdag hebben plaatsgevonden, dan is een nacontrole wenselijk. De maten en gewichten, genomen tijdens de eerste nestcontrole, vormen goede handvatten voor de planning van de nacontrole. Noteer niet alleen vleugellengte en gewicht, maar vooral ook of de jongen een (dikke) krop hebben. In het latere nestjongenstadium kan een krop voor een gewichtsverschil van 100-150 gram zorgen. En het gewicht bepaalt voor een belangrijk deel of we met een mannetje of een vrouwje te maken hebben!

Summary: Secondary sex ratio of nestling Common Buzzards *Buteo buteo*

Nestling Common Buzzards were sexed after their 30th day of life, using a combination of body mass, wing length, claw span and length of hind claw. Only nests in which all nestlings could be sexed, were used, irrespective of mortality among eggs or nestlings before day 30. The secondary sex ratio did not differ from equal, but sample size is still small (Table 1).

Literatuur

- Bijlsma R.G. 1993. Ecologische Atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.
- Bijlsma R.G. 1994. Facultatief caïnisme bij de Buizerd *Buteo buteo*, of: is de Buizerd eigenlijk een arend? *De Takkeling* 4(2): 11-19.
- Mebs T. 1964. Zur Biologie und Populationsdynamik des Mäusebussards (*Buteo buteo*), unter besonderer Berücksichtigung der Abhängigkeit vom Massenwechsel der Feldmaus *Microtus arvalis*. *J. Orn.* 105: 247-306.
- Newton I. 1979. Population ecology of raptors. Poyser, Berkhamsted.

Adres: Doldersummerweg 1, 7983 LD Wapse